

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Captivitate Babylonica Ecclesiae. præludium Martini Lutheri

Luther, Martin

Vuittembergæ, [1520]

VD16 L 4190

De Ordine,

urn:nbn:de:hbz:466:1-33353

Ego sane, qui solus cōtra omnes statuere in hac re nihil possum, uehementer optarem, saltem illud. i. Corinth. vii. huc aptari. Quod si infidelis discedit, discedat. Non enim seruituti subiectus est frater aut soror in eiusmodi. Hic Apostolus discedentem infidelem concedit dimitti, & fidei liberum facit alterum accipere. Cur non idem ualeat, si fidelis, hoc est, nomine fidelis, re ipsa æque infidelis, coniugem disserat, præsertim nunquam reuersurus? Ego sane nihil discriminis utriusque deprehendere possum. Credo autem, si Apostoli tempore, discessor infidelis reuersus denuo, aut fidelis factus, aut fidei cohabitare pollicitus fuisset, admissus non fuisset, sed & ipsi alteram ducendi potestas facta fuisset. Tamen in iis nihil definitio (ut dixi) quamquam nihil magis optem esse definitum, cū nihil magis me & multos mecum uexet hodie. Sola autoritate Papæ aut Episcoporum hic diffiniri nihil uolo, sed si duo eruditi & boni uiri in nomine Christi consentirent, & in spiritu Christi pronunciarent, eorum ego iudicium præferrem etiam Conciliis, qualia nunc solent cogi, tantum numero & autoritate citra eruditionem & sanctimoniam iactata. Suspendo ergo hic organum meum, donec conferat mecum alius melior.

DE ORDINE,

Hoc sacramentum Ecclesia Christi ignorat, inuentumque est ab Ecclesia Papæ. non enim solum nullam habet promissionem gratiæ, ullibi positam, sed ne uerbo quidem eius meminit totum nouum testamentum. Ridiculus autem est asserere, pro sacramento dei, quod a deo institutum nusquam potest monstrari. Non quod damnandum censeam eam ritum per tanta secula celebratum, sed quod in rebus sacris, nolim humana commenta fingi, nec liceat astruere aliquod diuinitus ordinatum, quod diuinitus ordinatum non est, ne ridiculi simus aduersario. conandumque sit, ut certa & pura nobis sint omnia, clarisque scripturis firmata, quæ pro articulis fidei iactamus, id quod in præfenti sacramento præstare, ne tātillū quidem possumus,

Nec habet Ecclesia potestatem, nouas promissiones gratiæ diuinas statuere, sicut quidam garrunt, quod non minoris sit autoritatis, quicquid ab Ecclesia, quā quod a deo statuitur, cum regatur spiritu sancto. Ecclesia enim nascitur uerbo promissionis per fidem, eodemque alitur & seruat, hoc est, ipsa per promissiones dei constituitur,

K

nō promissio dei per ipsam. Verbum dei enim supra Ecclesiam est incomparabiliter, in quo nihil statuere, ordinare, facere, sed tantum statui, ordinari, fieri habet, tanquā creatura. Quis enim suum patrem genuit? quis suū autorem prior constituit? Hoc sane habet Ecclesia, quod potest discernere uerbum dei a uerbis hominum, sicut Augustinus confitetur se Euangelio credidisse, motum autoritate Ecclesie, quæ hoc esse Euangelium prædicabat, non quod ideo sit super Euangelium, Alioquin esset & super deum, cui creditur, quia Ecclesia hunc esse deum prædicat, Sed sicut alibi dicit Aug. Veritate ipsa sic capitur anima, ut per eam de omnibus certissime iudicare possit, sed ueritatem iudicare non possit, dicere autem cogatur in fallibili certitudine, hanc esse ueritatem. Exempli gratia, Mens in fallibili certitudine pronunciat. iii. & vii. esse decem, & tamen rationem reddere non potest, cur id uerum sit, cum negare non possit uerum esse, capta scilicet ipsa, & iudice ueritate iudicata magis quā iudicans. Talis est & in Ecclesia sensus, illustrante spiritu, in iudicandis & approbandis doctrinis, quæ demonstrare non potest, & tamen certissimū habet. Sicut enim apud philosophos, de cōmunibus cōceptionibus nemo iudicat, sed omnes per eas iudicantur, ita apud nos, de sensu spūs est, qui iudicat oēs, & a nemine iudicatur, ut Apostolus ait.

Verum hæc alias, Sit itaq; certum, Ecclesiam non posse promittere gratiam, quod solius dei est, quare nec instituere sacramentum. Quod si quā maxime posset, non tamen statim sequeretur, ordinē esse sacramentum. Quis enim scit, quæ sit Ecclesia habens spiritum, cū in statuendis his soli & pauci Episcopi, aut docti adesse soleant? quos possibile est nō esse de Ecclesia, & omnes errare, sicut sapius errauerunt Concilia, præsertim Constantiense. quod omnium impiissime errauit, Id enim solū est fideliter probatum, quod ab uniuersali Ecclesia, non tantū Romana, approbatur. Quare permitto ordinem esse quendam ritum Ecclesiasticū, quales multi alii quoq; per Ecclesiasticos patres sūt introducti, ut consecratio uasorum, dormorū, uestiū, aquæ, salis, cādellarū, herbarū, uini & similiū, in quibus omnibus nemo ponit sacramentū esse. nec ulla in eis est promissio ita ungere manus uiri, radi uerticem, & id genus alia fieri, nō est sacramentum dari, cum nihil eis promittatur, sed tñ ad officia quarundam, ceu uasa & instrumenta, pareantur,

At dices, Quid ad dionysiu dices, qui sex enumerat sacramenta,
inter quæ & ordinem ponit in Ecclesiastica Hierarchia? Respondeo,
Scio huc solū autorem haberi ex antiquis, pro septenario sacramen-
torū, licet matrimonio omisso, sevariū tantum dederit. Nihil enim
proflus in reliquis patribus de istis sacramētis legimus, Nec sacramē-
ti nomine censuerūt, quoties de iis rebus loquuti sunt, Recens enim
est inuentio sacramentorū, Atq; mihi (ut magis temerarius sim) in
totū displicet, tantū tribui, qui quis fuerit, Dyonisio illi, cū ferme
nihil in eo sit solidæ eruditionis. Nam, ea quæ in cœlesti hierarchia
de angelis cōminiscitur, in quo libro, sic sudarūt curiosa & supersti-
tiosa ingenia, qua rogo autoritate aut ratione probat? Nōne omnia
sunt illius meditata, ac prope somniis simillima, si libere legas & iu-
dices? In Theologia uero mystica, quā sic inflant ignoratissimi quī-
dam Theologitæ, etiam peritiosissimus est, plus platonifas quam
Christianifas, ita ut nollem, fidelem animū his libris operā dare
uel minimā. Christū ibi adeo non discas, ut si etiā scias, amittas. Ex-
pertus loquor, Paulū potius audiamus, ut iesum Christū, & hunc
crucifixū discamus. Hæc est enī uita, uia & ueritas, hæc scala per quē
ueniē ad patrē, Sicut dicit, Nemo uenit ad patrē nisi per me.

Ita in Ecclesiastica hierarchia, quid facit, nisi quod ritus quosdā
Ecclesiasticos describit, ludens allegoriis suis, quas nō probat? quale
apud nos fecit, qui librū edidit, qui rationale diuinorū dicitur, ocio-
sorū hominū sūt ista studia allegoriarū, An putas mihi difficile esse
in qualibet re creata, allegoriis ludere? Nonne Bonauētura, artes li-
berales allegorice duxit ad Theologiam? Deniq; Gerson Donatū mi-
norē fecit mysticū Theologū. Mihi nō fuerit operosum meliorē hie-
rarchiā scribere, quam Dyonisii sit, cū ille Papā, Cardinales, Archi-
episcopos ignorarit, & Episcopū fecerit supremū. Et q; tā tenuis in-
genii, q; allegoriis non queat periclitari? Nollē ego Theologū allego-
riis operā dare, donec cōsumat, legitimo scripturæ simpliciq; sensu
fuerit, alioqn, sicut Origeni cōtigit, nō citra periculū Theologifā bit

Non ergo continuo sacramentū esse debet, quia Dionysius ali-
quid describit, alioqui, cur non etiam sacramentū faciūt, quā ibidē
describit processionem, quæ usq; hodie perseverat? Quin tot erunt
illorum sacramenta, quot aucti sunt in Ecclesia ritus & cerimonie.
Huic tamen tam debili fundamento nixi, Characteres affinxerunt.

quos huic suo sacramento tribuerent, qui imprimerentur ordinatis
indebiles. Vnde quaeso tales cogitationes? qua autoritate qua ra-
tione stabiliuntur? Non, quod nolimus eos esse liberos ad fingen-
dum, dicendum, asserendum, quicquid uel libuerit, sed nostram
quoque libertatem asserimus, ne ius sibi ipsis arrogent, ex cogitatio-
nibus suis articulos fidei faciendi. sicut haecenus praesumpserunt. Sa-
tis est, nos pro concordia, eorum ritibus & studiis attemperare, sed
cogi tanquam necessariis ad salutem, quae necessaria non sunt, nolumus,
dimittant ipsi tyrannidis suae exactionem, & nos exhibebimus
liberum eorum sensui obsequium, ut sit in pace mutua inuicem agamus,
Turpe enim est & iniquiter seruire, Christianum hominem, qui liber est,
aliis quam coelestibus ac diuinis subiectum esse traditionibus.

Post hoc apprehendunt extremum roboris sui. Nempe, quod Christi-
stus in cena dixit. Hoc facite in meam commemorationem. Ecce hic in-
quit, Christus eos ordinauit in sacerdotes. Hinc inter caetera & hoc
duxerunt, solis sacerdotibus utraque speciem esse dandam. Denique,
quiduis hinc luxerunt, ut qui liberum arbitrium sibi arrogarint, e uer-
bis Christi ubilibet dictis, quodlibet asserere. Sed est hoc uerba dei in-
terpretari? Responde quaeso, Christus hic nihil promittit, sed tan-
tum praecipit, fieri istud in sui memoriam, Cur non concludunt, & ibi
esse ordinatos sacerdotes, ubi imponens officium uerbi & baptisma-
tis dixit. Ite in orbem uniuersum, & praedicate Euangelium omni crea-
turae, Baptisantes eos in nomine &c. cum sacerdotum sit proprium praed-
icare & baptisare? Deinde, cum hodie sacerdotis uel primarium
opus sit, & (ut dicunt) indispensabile, legere horas Canonicas, cur
non ibi ordinis sacramentum conceperunt, ubi Christus orare praece-
pit, ut aliis locis multis, ita praecipue in horto, ne intraret in tenta-
tionem? Nisi hic elabatur, quod non sit praecipuum orare, sufficit enim
legere horas Canonicas, ut sic sacerdotale illud opus nusquam e scrip-
turis probetur, ac per hoc istud sacerdotium orationale non sit ex
deo, sicut uere non est.

Quis uero patrum antiquorum asseruit, his uerbis ordinatos esse
sacerdotes? Vnde ergo ista intelligentia noua? scilicet, quod hac ar-
te quaesitum est, ut seminarium discordiae implacabilis haberetur, quo
clerici & laici plus discernentur quam coelum & terra, ad incredibile
baptismalis gratiae iniuriam, & Euangelicae communionis confusionem.

Siquidem, hinc cepit tyrannis ista detestabilis clericorum in laicos qua fiducia corporalis unctionis, quo manus eorum consecrantur, deinde, rasuræ & uestium, non modo cæteris laicis Christianis, qui spiritu sancto uncti sūt, sese præferūt, sed ferme ut canes indignos, qui cum eis in Ecclesia numerantur, habeant. Hinc quiduis, mandare, exigere, minari, urgere, premere audent. Summa, sacramentum ordinis pulcherrima machina fuit & est, ad stabilienda uniuersa portenta, quæ hæcenus facta sunt, & adhuc fiunt in Ecclesia. Hic perit fraternitas Christiana, hic ex pastoribus lupi, ex seruis tyranni, ex Ecclesiasticis, plus quam mundani facti sunt.

Qui si cogerentur admittere, nos omnes esse æqualiter sacerdotes, quotquot baptisati sumus, sicut reuera sumus, illisq; solum ministerium, nostro tamen consensu commissum, scient simul, nullum eis esse super nos ius imperii, nisi quantum nos sponte nostra admitteremus. Sic enim .i. Pet. ii. dicitur, Vos estis genus electum, regale sacerdotium, & sacerdotale regnum. Quare, omnes sumus sacerdotes, quotquot Christiani sumus, Sacerdotes uero quos uocamus, ministri sunt ex nobis electi, qui nostro nomine omnia faciant. Et sacerdotium aliud nihil est, quam ministerium. Sic .ii. Corint. iiii. Sic nos existimet homo sicut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum dei.

Ex quibus fit, ut is, qui non prædicat uerbum, ad hoc ipsum per Ecclesiam uocatus, nequaquam sit sacerdos. Et sacramentum ordinis aliud esse non possit, quam ritus quidam eligendi Concionatoris in Ecclesia. Sic enim per Malachiam .ii. definit sacerdotem. Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem ex ore eius requirent, quia angelus domini exercituum est. Certus ergo sis, qui non est angelus domini exercituum, aut ad aliud quam ad angelatum (ut sic dixerim) uocatur, sacerdos prorsus non fit. Sicut Osee .iii. dicit, Quia tu repulisti scientiam, repellam te & ego, ne sacerdotio fungaris mihi. Inde enim & pastores dicuntur, quod pascere, id est, docere debeant. Quare, eos qui tantum ad horas Canonicas legendas, & Missas offerendas ordinantur, esse quidem papisticos, sed non Christianos sacerdotes, quia non modo non prædicant, sed nec uocantur ad prædicandum, immo, hoc ipsum agitur, ut sit sacerdotium eiusmodi, alius quidem status ab officio prædicandi. Itaq; horales & Missales sunt sacerdotes, id est, Idola quædam uiua, nomen sacerdotii ha-

bentia, cum sint nihil minus, quales sacerdotes Hieroboam in Berthauen ordinauit de infima fece plebis, non de genere Leuitico.

Vide igitur quorsum migrarit gloria Ecclesiae, repleta est omnis terra sacerdotibus. Episcopis, Cardinalibus & Clero, quorum tamen (quantum ad officium spectat) nullus praedicat, nisi denuo alia uocatione, ultra ordinem sacramentalē uocetur, sed abunde suo sacramento satisfacere putat, si battologiam legendarū precum emurmuret & missas celebret, Deinde, eas ipsas horas nunquā oret, aut si oret, pro se oret, Atq; missas suas (quae summa est puerilitas,) ceu sacrificiū offerat (cum missa sit usus sacramenti) ut perspicuum sit, ordinē, qui uelut sacramentū, hoc hominum genus in clericos ordinat, esse uere, mere, omninoq; figmentū ex hominibus natum, nihil de re Ecclesiastica, de sacerdotio, de ministerio uerbi, de sacramentis, intelligentibus, ut quale est sacramentū, tales & habeat sacerdotes. Quibus erroribus & caecitatibus, id accessit maioris captiuitatis, quo se latius a ceteris Christianis, tanquā prophanis, secernerent, se ipsos, sicut Galli Cybelis sacerdotes, castrauertunt, & celibatu onerant simulatissimo.

Nec satis erat hypocrisis & operationi erroris huius, digamiā prohibere, hoc est, ne quis duas uxores haberet simul, ut in lege fiebat, (id enim digamiā significare scimus) sed digamiā interpretati sunt, si quid duas successiue uirgines duxisset, aut semel uiduam, immo, sanctissima ista sanctitas huius sacrosacratissimi sacramenti, tantum ualet, ut nec sacerdotari possit, qui uirginem duxerit, uirgine eadem uxore, ac ut summū fastigiū sanctitatis attingat, etiam si accetura sacerdotio, qui ignorans, & mere infelicitatis casu corruptam uirginem duxerit. At si sexcentas meretrices polluerit, aut matronas ac uirgines quaslibet constupratit, aut etiā Ganymedes multos aluerit, nihil impimenti fuerit, uel Episcopum, uel Cardinalem, uel Papam eum fieri. Tum illud Apostoli, unius uxoris uir, sic interpretari oportet, id est, unius Ecclesiae praelatus, inde incomparabilia manarunt beneficia, nisi Papa dispensator magnificus, unius, uel uiginti, centū uxores, id est, Ecclesias copulare uoluerit, pecunia uel gratia corruptus, hoc est, pia charitate motus, & Ecclesiarū sollicitudine districtus.

O dignos pontifices, hoc uenerabili sacramento ordinis. O principes, non Catholicarū Ecclesiarum, sed Satanicarum synagogarū, immo tenebrarum. Libet hic cum Esaia clamare, O uiri illusores. q̄ dominamini super populum meum, qui est in Hierusalem. Et illud Amos. vi. Ve uobis qui opulenti estis in Zion, & confiditis in monte Samaria, optimates, capita populorum, ingredientiē pompate domum Israel &c. O ignominiam Ecclesie dei, quam ex his monstris sacerdotalibus contrahit. Vbi sunt Episcopi aut sacerdotes, qui sciant Euangelium, nedum prædicentur quid ergo sese iactant sacerdotes? cur aliis Christianis, tanquam laicis sanctiores & meliores & potentiores haberi uolunt? horas legere, ad quos idiotas non pertinet? seu (ut Apostolus ait) ad lingua loquentes. Horas autem orare, ad monachos, Eremitas, priuatosq; homines, & eos laicos, pertinet. Sacerdotis munus est prædicare, quod nisi fecerit, sic est sacerdos, sicut homo pictus est homo. An Episcopum faciat, ordinare tales sacerdotes battalagos? An Ecclesias & campanas consecrare? An pueros confirmare? Non, Hæc, uel diaconus, uel laicus quilibet faceret, Ministerium uerbi facit sacerdotem & Episcopum.

Fugite ergo, meo consilio, quicumq; tuto uiuere uultis, fugite iuuenes, nec istis sacris initiamini, nisi aut Euangelizare uolueritis, aut nisi uos hoc ordinis sacramento, nihilo laicis meliores factos credere potestis. Non enim horas legere aliquid est. Deinde, missam offerre, sacramentum percipere est. Quid ergo in uobis manet, quod nō in quouis laico maneat? Rasura & uestis? Miserum sacerdotem. qui rasura & ueste constat? An oleum digitis uestris infusum? At Christianus quilibet oleo sancti spiritus unctus & sanctificatus est corpore & anima, & olim sacramentum manibus tractabat, non minus quā nunc sacerdotes faciunt, licet nostra superstitio laicis nūc magnum reatum iniiciat, si, uel calicem nudum, aut corporale tetigerit. Nec Moniali quidem sanctæ uirgini liceat lauare pallas altaris & lintheamina sacra. Vide per deum, sacrosanctam ordinis huius sanctitatē, quantum profecerit, futurum spero, ut nec altare liceat attingere laicis, nisi dum nūmos obtulerint. Ego pene dirumpor cogitans, has impiissimas hominum temerarissimorum tyrannides, tam nugacibus & puerilibus nugis, libertatem & gloriam Christianæ religionis illudentium & pessundantium.

Esse itaq; certus, & sese agnoscat quicumq; se Christianū esse cog-
nouerit, omnes nos aequaliter esse sacerdotes, hoc est, eandem in uer-
bo & sacramento quocunq; habere potestatem. Verum, non licere
quenquā hac ipsa uti, nisi consensu cōmunitatis, aut uocatione ma-
ioris. Quod enim omnium est cōmuniter, nullus singulariter potest
sibi arrogare, donec uocetur. Ac per hoc, ordinis sacramentum, si q̄
quam est, esse nihil aliud, quam ritum quendam uocandi alicuius,
in ministeriū Ecclesiasticum. Deinde, sacerdotium proprie esse, non
nisi ministerium uerbi, uerbi inquam, non legis sed Euangelii. Dia-
coniam uero, esse ministerium, non legendi Euangelii aut Episto-
læ, ut hodie usus habet, sed opes Ecclesiæ distribuendi pauperibus,
ut sacerdotes leuentur onere rerum temporalium, & orationi ac uer-
bo liberius instent. Hoc enim consilio legimus Act. v. Diaconos in-
stitutos, atq; ita eum, qui uel ignorat, uel non prædicat Euangelii,
non modo non esse sacerdotem uel Episcopum, sed pestem quæ-
dam Ecclesiæ, qui sub titulo falso sacerdotis & Episcopi, ceu sub pel-
le ouina, Euangelii opprimat, & lupum in Ecclesia agat. Quare, ii,
sacerdotes & Episcopi, quibus hodie referta est Ecclesia, nisi alia ra-
tione salutem suam operentur, hoc est, nisi agnoscant, sese nec sa-
cerdotes nec Episcopos esse, doleantq; se nomen gerere, cuius opus
aut nesciunt, aut non possunt implere, sicq; orationibus & lachry-
mis suæ hypocrisis miseram sortē deplorent, uere sunt populus per-
ditionis æternæ, ac de eis illud Esaie. v. uerificabitur. Captiuus dicitur
est populus meus, eo quod non habuerit scientiam, & nobiles eius
interierunt fame, & multitudo eius siti exaruit, propterea dilatauit
infernus animam suam, & aperuit os suū absq; ullo termino. Et de-
scendent fortes eius, & populus eius, & sublimes eius, & gloriosi eius
in eum. O uerbum horrendum nostro seculo, quo tanta uoragine
absorbentur Christiani.

Quantū ergo e scripturis docemur cum ministerium sit id, quod
nos sacerdotium uocamus, Prorsus non uideo, qua ratione rursus
nequeat laic⁹ fieri, semel sacerdos factus, cum a laico nihil differat,
nisi ministerio. A ministerio autem deponi adeo nō sit impossibile,
ut passim ea etiā nunc celebretur uindicta inculpabiles sacerdotes,
dum, aut suspenduntur temporaliter, aut perpetuo priuantur officio
suo. Nam commentū illud Characteris indelibilis, iam olim irrisum

est. concedo, ut Characterem hunc Papa imprimat, ignorante Christi, siq; hoc ipso sacerdos eo consecratus, non tam Christi quam Patre perpetuus seruus & captiuus, sicut est dies haec, Caterum, nisi fallor, si ruat hoc sacramentum & comentum aliquando, uix subsistet ipse Papatus cum suis characteribus, redibitq; ad nos lata libertas, quia nos omnes aequales esse quocunq; iure intelligemus, & excusso tyrannidis iugo, sciemus, quod, qui Christianus est, Christum habet, qui Christum habet, omnia, quae Christi sunt habet, omnia potens de quo plura & robustius, ubi ista amicis meis papistis displicere sensero

DE SACRAMENTO EXTREMAE VNCTIONIS.

Huius ungentorum infirmorum ritui, duas additiones sese dignas addiderunt Theologi nostri. Vnam, quod sacramentum appellant Alteram, quod ad extremam faciunt, siq; nunc sacramentum extremae unktionis, quae, nisi in extremo uitae agentibus periculo, dari non debeat. forte (ut sunt arguti Dialectici) relatiua fecerunt ad unktionem primam baptismi, & sequentes duas confirmationis & ordinis. Verum, habent hic, quod in os mihi retundant. Nempe, quod auctoritate Iacobi Apostoli, hic promissio & signum sit, quibus ego sacramentum constitui, haecenus, dixi. Dicit enim, Si infirmatur quis in uobis, inducat presbiteros Ecclesiae, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine domini, Et oratio fidei saluabit infirmum & aleuiabit eum dominus, & si in peccatis sit, remittentur ei. Ecce inquit, promissio remissionis peccatorum, & signum olei,

Ego autem dico, si uspiam deliratum est, hoc loco praecipue deliratum est, Omitto enim quod hanc Epistolam, non esse Apostoli Iacobi, nec apostolico spiritu dignam, multi ualde probabiliter asserunt, licet consuetudine auctoritatem, cuiuscunq; sit obtinuerit. Tamen si etiam esset Apostoli Iacobi, dicerem, non licere Apostolum sua auctoritate sacramentum instituire, id est, diuinam promissionem cum adiuncto signo dare, Hoc enim ad Christum solum pertinebat. Sic paulus sese accepisse a domino dicit sacramentum Eucharistiae, & missum non ut baptisset, sed ut Euangelisset. Nusquam autem legitur in Euangelio, unktionis istius extremae sacramentum. Sed missa faciamus & ista. Apostoli, siue quisquis fuerit Epistolae autor, ipsa uideamus uerba, & simul uidebimus, quam nihil ea obseruarint, si qui sacramenta auerunt.

L

Primum, Si uetusti putant & seruandusti, quod Apostolus dicit, qua autoritate mutant & resistunt? Cur faciunt ipsi extrema & singularem unctionem ex ea, quam Apostolus uoluit esse generalem? Neque enim Apostolus, Extrema esse uoluit, & solum morituris dandam. Sed absolute dicit, Si quis infirmatur, non dicit, Si quis moritur. Neque enim curo, quid Dionysii Ecclesiastica Hierarchia hic faciat, ipsa Apostoli uerba aperta sunt, quibus & ille & isti pariter nituntur, & tamen non sequuntur, ut appareat eos, non autoritate ulla, sed suo arbitrio, ex uerbis Apostoli male intellectis, sacramentum & unctionem extrema fecisse, cum iniuria ceterorum infirmorum, quibus sui propria abstulerunt, ungenti beneficiu ab Apostolo statutum.

Sed illud pulchrius, Quod promissio Apostoli expresse dicit, Oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum dominus &c. Vide, Apostolus in hoc ungi & orari precipit, ut infirmus sanetur & alleuietur, hoc est, non moriatur, nec sit extrema unctio, quod & usque hodie probant preces inter ungentum dictae, quae infirmu restitui petunt. Illi, contra dicunt, non esse dandam unctione, nisi discessuris, hoc est, ut non sanentur & alleuientur. Nisi res ista esset seria, quis risum queat tenere, super tam bellis, aptis & sanis Apostolicorum uerborum glossis? Nonne hic aperte deprehenditur insipientia Sophistica, quae, ut hoc loco, ita multis aliis hoc affirmat, quod negat scriptura, hoc negat, quod illa affirmat? Quin igitur gratias agimus, tam eximiiis magistris nostris? Recte igitur dixi, nusquam in scripturis esse deliratum ab illis, quam hoc loco.

Uterius, si unctio ista sacramentum est, debet sine dubio esse, ut dicantur efficax signum eius quod signat & promittit. At sanitatem & restitutionem infirmi promittit, ut stant aperta uerba, Oratio fidei saluabit infirmu, & alleuiabit eum dominus. Quis autem non uidet hanc promissionem in paucis, immo nullis impleri? Inter mille enim uix unus restituitur, idque nemo sacramento, sed naturae uel medicinae beneficio fieri putat, nam sacramento contrariam uim tribuunt. Quid ergo dicemus? Aut Apostolus hac promissione mentitur, aut unctio ista sacramentum non erit. Promissio enim sacramentalis certa est, At haec in maiori parte fallit. Quin, ut iterum theologorum istorum prudentiam & uigilantiam cognoscamus, ideo extrema esse uolunt unctionem, ne stet ista promissio, hoc est, ne sacra

mentū sit sacramentū. Si enim extrema est, non sanat, sed cedit infirmitati, Si autem sanat extrema esse nō debet. Ita fit, horum Magistorū interpretatione, ut Iacobus intelligatur sibi ipsi contradixisse, & ne sacramentū institueret, sacramentum instituisse, dum ideo extremā uolūt unctionem, ut non sit uerū. Sanari per eam infirmū, quod ille statuit. Si hoc non est insanire, rogo quid est insanire?

Contingit his illud Apostoli. i. Timot. i. Volentes esse legis doctores, cum ignorent quid loquantur, aut de quibus affirmant. Sic omnia citra iudiciū legunt & sequuntur. Eadem enim oscitantia, & confessionē auricularem ex hoc Apostolo hauserunt, dicente, Confitemini alterutrū peccata uestra, Sed nec hoc seruāt isti, quod Apostolus iubet presbyteros Ecclesiæ induci, & super infirmum orari. Vix unus sacerdotulus nūc mittitur, cum Apostolus uelit multos adesse, non propter unctionem, sed propter orationē, unde dicit, Oratio fidei saluabit infirmū &c. quanquā incertū est mihi, an sacerdotes uelit intelligi, cum dicat, presbyteros, id est, seniores, Neq; enim continuo sacerdos aut minister est, qui senior est, quo suspicari possis, Apostolum uoluisse, ut seniores & grauiores in Ecclesia uisitent infirmū, qui opus misericordiæ facientes, & in fide orantes eum sanarent, quanquam negari non possit, Ecclesias olim a senioribus fuisse reatas, absq; istis ordinationibus & consecrationibus, propter aetate, & longum rerum usum, in hoc electis.

Quare, hanc unctionem eandē ego esse arbitror, quæ Marci. vi. de Apostolis scribitur, Et ungebat oleo multos ægrotos & sanabat, ritum scilicet quendam primitiæ Ecclesiæ, quo miracula faciebant super infirmis, qui iam dudum defecit, quemadmodum & Marci Ultimo, Christus donat credentibus, ut serpentes tollant, & super ægros manus ponant &c. Ex quibus uerbis, mirum est, quod non etiam sacramenta fecerint, cum sint similis uirtutis & pmissionis, cum uerbis his Iacobi. Non ergo sacramentum est, Extrema ista, id est, sicta unctio, sed consiliū Iacobi, quo possit, qui uelit uti, sumptum ac relictum ex Euangelio Marci. vi. ut dixi. Neq; enim credo, datum infirmis quibusuis, cum Ecclesiæ gloria sit infirmitas, & mors lucrum, Sed his tantum, qui impatientius & rudi fide, infirmitatem ferrent. Quos ideo reliquit dominus, ut in eis miracula & uirtus fidei eminent.

Et hoc ipsum caute ac de industria, Iacobus prouidit, dum promissionem sanitatis & remissionis peccatorum non tribuit unctioni, sed orationi fidei. Sic enim dicit, Et oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum dominus, & si in peccatis fuerit, remittentur ei. Sacramentum enim, non exigit orationem aut fidem ministri, cum impius etiam baptiset & consecret, absque oratione. Sed nititur in sola promissione & institutione dei, exigens fidem suscipientis. In nostra autem extremae unctionis hodiernae usu, ubi est oratio fidei. Quis ea fide orat super infirmum, ut non hesitet eum restituere? Nam, tale orationem fidei Iacobus hic describit, de qua & in principio dixerat. Postulet autem in fide nihil haesitans. Et Christus, Quaecumque petieritis, credite, quia accipietis, & fiet uobis.

Prorsus non est dubium, si hodie quoque talis oratio fieret, super infirmum, id est, a senioribus, grauioribus, & sanctis uiris, plena fide, sanari quotquot uellemus. Fides enim quid non posset? At nos, fide hac neglecta (quam maxime exigit haec Apostoli autoritas) deinde, quoduis sacerdotum uulgus, per presbyteros, uiros scilicet atate & fide praestantes, intelligimus. Deinde, Extremae e quotidiana aut libera unctione facimus, tandem effectum promissae ab Apostolo sanitatis, non solum non impetramus, sed etiam contrario effectu euacuamus. Nihilominus iactamus, nostram sacramentum, immo figmentum, hac Apostoli sententia, plusquam per bis diaphanon repugnante, fundari & probari. O Theologos,

Igitur hoc unctionis extremae nostrum sacramentum non damno, sed hoc esse, quod ab Apostolo Iacobo praescribitur, constanter nego, cum nec forma, nec usus, nec uirtus, nec finis eius cum nostro consentiat. Numerabimus tamen ipsum inter ea sacramenta, quae nos constituiimus, ut sunt salis, & aquae consecratio & asperio. Neque enim negare possumus, Creaturam quolibet per uerbum & orationem sanctificari, quod Apostolus Paulus nos docet, ita non negamus per extremam unctionem dari remissionem & pacem, non quia sacramentum sit diuinitus institutum, sed quia suscipiens ita credit sibi fieri. Fides enim suscipientis non errat, quantumlibet minister erret. Si enim ioco baptifans aut absoluens, hoc est, non absoluens (quantum ad ministrum pertinet) reuera absoluit & baptifat, si credat baptifandus & absolueundus, quanto magis ungens extrema unctione pacificat, etiam si

reuera non pacificet, si ministeriū spectes, cum nullū sit tibi sacramen-
tum, fides enim uncti etiā hoc accipit, quod cōferens, aut nō potuit
aut nō uoluit dare. Sufficit enim unctō uerbū audire & credere, quic
quid enim credimus non accepturos esse, id reuera accipimus, quic
quid agat, non agat, simulet aut iocetur minister. Stat enim Christi
sententia, Credenti omnia possibilia sunt. Et iterū, Fiat tibi sicut cre-
didisti. Verū Sophistæ nostri, de hac fide nihil in sacramētis tractāt,
sed in uirtutibus ipsis sacramentorū, totis studiis nugantur semper
discentes, & nunquā ad scientiam ueritatis peruenientes.

Profuit tamen, hanc unctionem factā esse extremā, quia hoc be-
neficio, minime omniū uexata ac subiecta est tyrannidi & quæstui,
relicta scilicet hac una misericordia morituris, ut libere possint inun-
gi, etiā non cōfessi nec cōmunicati, Quæ si permanisset quotidiana,
presertim, si & infirmos sanasset, etiā si peccata nō tulisset, quos
putas orbis terrarū non haberent hodie Pontifices, qui unius peni-
tentiae sacramento & clauibus, ac ordinis sacramento, tātū euaserūt
Imperatores & principes. At nūc foeliciter habet, quod sicut oratio,
nē fidei cōtemnant, ita nullū infirmū sanant, & e uetere ritu, nouū
sibi sinxerunt sacramentum.

¶ Hec de quattuor istis sacramentis nunc satis fuerint, quæ scio
quā sint displicitura iis, qui numerū & usum sacramentorum, non e
scripturis sacris, sed e Romana sede putant petendos esse. Quasi Ro-
mana sedes sacramenta ista dedit, ac nō potius acceperit e scholis
uniuersitatū, quibus & omnia quæ habet, sine contiouersa debet.
Neq; enim staret tyrannis papistica tanta, nisi tantum accepisset ab
uniuersitatibus, cū uix fuerit inter celebres Episcopatus alius quispiā
qui min⁹ habuerit eruditorū Pontificū. Vi, dolo ac superstitione tā-
tū, ceteris hætenus præualuit. Quī enim ante mille annos in ea sede
federunt, tanto intervallo ab iis, qui interim creuerunt, distant, ut,
aut illos, aut hos cogaris negare Romanos pontifices.

¶ Sunt præterea nōnulla alia, quæ inter sacramenta uideantur cen-
seri posse. Nempe, omnia illa, quibus facta est promissio diuina.
Qualia sunt, Oratio, Verbū, Crux. Nā Christus, orantibus promisit
exauditionē in multis locis, presertim Luce. xi. ubi parabolis multis
ad orandū nos inuitat. Et de uerbo, Beati qui audiūt uerbum dei &
custo diūt illud. Quis autē percescat, quoties tribulatis, patiētibus,

humiliatis promittat adiutorium & gloriam. immo quis enumeret omnes dei promissiones? cum tota scriptura hoc agat, ut nos ad fidem prouocet, hinc præceptis & minis urgés, illinc promissionibus & consolationibus inuitans. Siquidem, omnia quæ scripta sunt, aut præcepta, aut promissa sunt, præcepta humiliant superbos exactio- nibus suis, promissa exaltant humiliatos remissionibus suis.

Proprie tamen ea sacraméta uocari uisum est, quæ annexis signis promissa sūt. Cætera, quia signis alligata non sunt, nuda promissa sunt. Quo fit, ut si rigide loqui uolumus, tantum duo sunt in Eccle- sia dei sacramenta, Baptismus & panis, cum in his solis, & institutū diuinitus signum & promissionē remissionis peccatorū uideamus. Nam poenitentiae sacramentū, quod ego his duobus accensui, sig- no uisibili & diuinitus instituto caret, & aliud non esse dixi, quam- uiam ac reditum ad baptismū. Sed nec scholastici dicere possunt, suā diffinitionem posse conuenire poenitentiae, qui & ipsi sacramen- to signum uisibile asscribunt, quod formā ingerat sensibus, eius rei, quā inuisibiliter operatur. At poenitentia seu absolutio, tale signum nullū habet, quare & ipsi cogentur propria diffinitione, aut negare poenitentiam esse sacramentum, & sic numerum eorum imminue- re, aut aliam sacramentorum afferre definitionem.

Baptismus autem, quē toti uitæ tribuimus. Recte pro omnibus sacramentis satis erit, quibus in uita uti debeamus. Panis autem uere morientium & excedentium sacramentū. Siquidem in eo trāsitum Christi ex hoc mūdo memoramur, ut ipsum imitemur, & sic distri- buamus hæc duo sacramenta, ut baptismus initio & totius uitæ cur- sui, panis autē termino & morti deputetur. Atq; Christianus utroq; exerceatur in hoc corpusculo, donec plene baptisatus & roboratus, transeat ex hoc mundo, natus in æternam nouā uitam, manduca- turus cum Christo in regno patris sui, sicut in cena promisit dicēs. Amen dico uobis, A modo non bibam de hoc genimine uitis, do- nec impleatur in regno dei, ut aperte uideatur, sacramentum panis ad futuram uitam acceptandam instituisse. Tunc enim re utriusq; sa- cramenti impleta, cessabit baptismus & panis.

¶ Finem hic faciam huius preludii, quod piis omnibus, qui sin- ceram scripture intelligentiam, germanūq; sacramentorum usum desiderant, nosse libens & gaudens offero. Est enim non parui mo-

menti donum, nosse ea quæ nobis data sunt, ut. i. Corint. ii. dicitur,
& qua ratione donatis uti oporteat. Hæc enim spiritus iudicio in-
structi, non fallaciter innitemur, iis, quæ secus habent. Has duas res,
cum nobis Theologi nostri nusquã dederint, quin uelut data opera
obscurarint, ego si non dedi, certe id effeci, ne obscurarem, & aliis
occasionem prebui, meliora cogitandi. Conatus meus saltem fuit,
ut exhiberem utranq;. Non tamẽ omnia possumus omnes. Impiis
uero, & qui pro diuinis, sua nobis pertinaci tyrannide inculcant fi-
dens & liber ista obtrudo, nihil moratus indoctam ferociam, quam
quã & ipsis optem sanum sensum, & eorum studia non contemnã.
sed tantum a legitimis ac uere Christianis discemam.

Auditum enim audio, paratas esse denuo in me Bullas, & diras
Papisticas, quibus ad reuocationem urgear, aut hæreticus declaretur.
Quæ si uera sunt, hunc libellũ uolo partem esse reuocationis meæ
futuræ, ne suam tyrannidem frustra inflatam querantur, reliquam
partem propediem editurus sum talem, Christo propitio, qualenam
hactenus non uiderit, nec audierit Romana sedes, obediẽtiã meam
abunde restaturus, In nomine domini nostri Iesu Christi, Amen.

Hostis Herodes impie
Christum uenire quid times?
Non arripit mortalia,
Qui regna dat cœlestia.

...que nos habet ...
 ...non enim ...
 ...sicut enim ...
 ...quia enim ...
 ...propterea enim ...
 ...idcirco enim ...
 ...ob id enim ...
 ...proinde enim ...
 ...quoniam enim ...
 ...quod enim ...
 ...quoniam enim ...
 ...quod enim ...
 ...quoniam enim ...
 ...quod enim ...

Hic incipit ...
 ...